

Werner ECK, *Augustus und seine Zeit*, München, 2006., 128 str.

Gaius Octavius, poznatiji kao »car« August, rođen je 23. rujna 63. g. pr. Kr. u Rimu, a umro 19. kolovoza 14. g. po. Kr. u Noli. Njegovo nas vrijeme osobito zanima jer se za njegove vladavine u gradu Davidovu rodio Isus (usp. Lk 2,1). Kad je 6. g. po. Kr. nasljednik Heroda Velikog u Judeji Arhelaj došao u prijeteći sukob sa svojim podložnicima, August ga je uklonio. Judeja je bila pripojena Siriji i kao njezin podnamjesnik bio je postavljen viteški prefekt. Budući da se tada u Siriji provodio popis (*census*), tako su i stanovnici Judeje bili podvrgnuti tom popisu. To je »Kvirinijev popis« o kojem izvještava Lukino evanđelje u vezi s Isusovim rođenjem. Kvirinije je došao u Siriju 6. g. po. Kr. kao *legatus Augusti pro praetore*. U Judeji je bio postavljen prefekt koji je bio podložnik konzularnog legata u Siriji 6. g. po. Kr., a to je bio Koponije. Lukino evanđelje doduše spominje uredbu prema kojoj se taj popis trebao provesti, a koja je izdana od *Καίσαρος Αὐγούστου*. U prijevodima se većinom to prevodi kao »popis cara Augusta«. Prema našem autoru, August nije bio car nego bi se tu radilo o njegovu imenu Cezar August. U svojoj je oporuci Gaj Julije Cezar ostavio tri četvrtine imutka svom pranećaku Gaju Oktaviju i tako ga učinio glavnim baštinikom te ga i adoptirao. Cezar je ubijen 15. ožujka 44. g. pr. Kr., a Oktavije je već 6. svibnja iste godine stigao iz Makedonije u Rim i preuzeo Cezarovu ba-

štinu i ime. Nazvao se Gaius Iulius Caesar. *Cognomen* Octavianus, kako je bilo uobičajeno, kao znak da je adoptiran, sam nije nikada upotrebljavao. Senat mu je dodijelio *cognomen* Augustus, tj. »Uzvišeni« 27. g. pr. Kr. Najkasnije početkom 30-ih godina prozvao se *Imperator Caesar divi filius*. Prema novom je imenu Imperator prisvajao rimsku nepobjedivost samo za sebe. Porodica Cezara nije postojala; Caesar je bio *cognomen* jedne grane Julijevaca. S novim je imenom došla posve nova porodica, njegova vlastita, u rimsku povijest. A on je bio sin oca koji biva smješten među bogove. Od 27. g. pr. Kr. njegovo je dakle ime *Imperator Caesar Augustus*, trodijelno rimsko ime, posve novo i posve neuobičajeno. Prema tom iznošenju povijesnih činjenica, tada bi naš prijevod u Lk 2,1 bio: »U one dane izađe naredba Cezara Augusta da se provede popis svega svijeta.«

To se Augustovo ime kod njegovih nasljednika pretvorilo u tituliranje. Svaki je od triju dijelâ imena mogao tada pojmovno obuhvaćati ono što mi označavamo riječju »car«. S njim je započeo principat.

Osvrćemo se na Lukino evanđelje. Sam naziv »evanđelje« posvjedočen je u natpisu iz Priene 9. g. pr. Kr., na grčkom jeziku. Naš autor o tom natpisu ne govori.

ἔπε[ιδὴ ἢ θείως] διατάξασα τὸν βίον
 ἡμῶν πρόνοια σπουδῆν εἰσεν[ενκα-]
 [μ]ένη καὶ φιλοτιμίαν τὸ τεληότατον
 τῷ βίῳ διεκόσμη[σεν ἀγαθὸν]
 ἐνεκαμένη τὸν Σεβαστόν, ὃν εἰς
 εὐεργεσίαν ἀνθρώ[πων] ἐπλήρωσεν
 ἀρετῆς, <ὦ>σπερ ἡμεῖν καὶ τοῖς μεθ'
 ἡ[μᾶς] σωτήρα χαρισαμένη]
 τὸν παύσαντα μὲν πόλεμον,
 κοσμήσοντα [δὲ εἰρήνην, ἐπιφανείς δὲ]
 ὁ Καῖσαρ τὰς ἐλπίδας τῶν
 προλαβόντων [εὐανγέλια πάντων
 ὑπερ-] ἔθηκεν, οὐ μόνον τοὺς
 πρὸ αὐτοῦ γεγονότ[ας εὐεργέτας
 ὑπερβαλόμενος, ἀλλ' οὐδ' ἐν τοῖς
 ἔσομένοις ἐλπίδ[α ὑπολιπῶν
 ὑπερβολῆς,]
 ἤρξεν δὲ τῷ κόσμῳ τῶν δι' αὐτὸν
 εὐανγελί[ων ἢ γενέθλιος ἡμέ]ρα τοῦ
 θεοῦ, ...

Budući da providnost, koja naš život upravlja na božanski način, podari s revnošću i velikodušnošću životu najljepši ures, tim što stvori Augusta, kojega na dobrobit ljudi ispuni vrlinom, kao spasi-

telja za nas i naše potomstvo, koji dokonča rat i stvori mir: budući da Cezar svojim pojavkom nadiđe nade svih onih koji prije bijahu dobili *radosne vijesti*, jer on ne nadmaši samo dobročinitelje koji su prije njega živjeli nego također i budućima uze svaku nadu da ga natkrile: budući da rođendan boga bijaše za svijet početak *radosnih vijesti*, koje je prouzročio...

Monografija je još opremljena preglednom vremenskom tablicom s podacima iz Augustova života, kartom Rimskog Carstva i kazalom pojmova i osobnih imena. Od 1998. godine ovo je već četvrto izdanje (2006.) u kojemu značajki i zanimljivo Werner Eck pripovijeda povijest vrlo dojmljivog i strašnog lika antike, Cezara Augusta: on je znao izbaci ili uništiti svoje protivnike, a ipak još i dalje biti slavjen kao miroljubiv vladar.

Izdavačka kuća C. H. Beck izdala je još i sljedeće naslove istog autora: *Die staatliche Organisation Italiens in der hohen Kaiserzeit* (1979.) i *Das senatus consultum de Cn. Pisone patre* (1996.).

Mario Cifrak